"fanzin"

SF VĚDECKO FANTASTICKÝ ZPRAVODAJ A INFORMÁTOR

vydává

EXILOIDUS

ROČNÍK 1986 ČÍSLO 1

SFK MFF UK

O B S A H :

recenze	str.	3	Zklamaná očekávání /Z. Rampas/
soutěž	"	5	Stříbřitělesklý halmochron /-akč-/
překlad	"	6	T. G. Cogswell: Hranice
představujeme	"	9	J. Jeftušenko /-bov-/
kresba-vtip	"	12	PF 1986 s Vladimírem Jiránkem
recenze	"	13	Na půlnoční nebe anděl vzlét.../B. Vorel/
zpráva	"	19	Rozhlasové zpracování Jahodového ráje /-bov-/
odpověď	"	22	Jsem klon, ... /V. Veverka/
zamyšlení	"	26	„Na závěr" /-mhv-/
zpráva	"	27	Sci-fi v Brně /DRAGON '85/ /-PK-/
úvaha	"	29	Všichni budeme Villoidus /B. Vorel/
"recenze"	"	30	Hledání kvalitní antologie /I. Adamovič/
"dodatek"	"	31	Dodatek aneb obhajoba alias zpověď /-bov-/

Gratulace - máme nového „JUNIORA"!!!

Mnozí z našich čtenářů poznali, že se "něco" děje - fanzin vycházel a vychází nepravidelně a pozdě, většinou obsahuje málo aktuální zprávy o akcích, které proběhly před řadou měsíců....

Důvod byl jednoduchý - Michaelu Rampasovou čekaly mateřské povinnosti a tudíž se nemohla věnovat psaní našeho SF fanzinu s takovou intenzitou jako dříve. Pravda, snažili jsme se usilovnou prací tuto, pro naši redakci i klub, těžkou zacelit, ale bohužel se nám to stále nedaří....

V sobotu 21.12.1985, v 16 hodin 16 minut se manželům Rampasovým narodil syn - Zdeněk Rampas jr. - váha 3.40 kg, výška 48 cm. Stav dítěte, matky a kupodivu i otce byl a je výborný!!!

Proto netrpělivě čekáme, až Zdeněk jr. trochu povyroste a Míša získá trochu volného času, který bude moci věnovat našemu fanzinu.

Připojujeme se tedy i my /s trochou opoždění/ k nesčetným gratulantům a přejeme všem třem mnoho štěstí a radosti se science fiction na rtu!!!

Villoidus + redakce + - mhv-

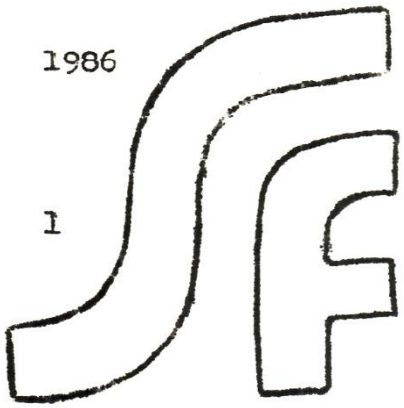

vědecko-fantastický zpravodaj a informátor
pouze pro vnitřní potřebu SFK Villoidus při FO SSM MFF UK Praha
vychází neperiodicky 5-7 krát ročně
NEPRODEJNÍ - zdarma!!!
Šéfredaktor: Martin Hlaváč
Na čísle 1 spolupracovali: J. Svršek, B. Vorel, Z. Rampas
Náklad: 250 výtisků; počet stran: 29
Redakční uzávěrka: 10.3.1986
Adresa: SFK Villoidus, kolej Hvězda 2/III
162 08 PRAHA 6 - Petřiny

Poznámka místo úvodu:

Následující řádky jsem napsal krátce po přečtení "Úplného zatmenia". Za roky, které od té doby uplynuly, jsem o knize slyšel jediné pochvalné vyjádření a to z úst Toma Štipského, který pravil: "Končí to špatné, to je pozitivní". Opravdu atmosféra zmaru prostupuje celou knihou, znatelná už od první kapitoly patří k tomu nejlepšímu, čeho v ní Brunner dosáhl.

Nechvátal jsem s uveřejněním své recenze také proto, že si nejsem jist, zda splňuje vše, co inzeruje v záhlaví, nicméně k uveřejnění mě přivedly dva vážné důvody: jednak nemohu nevyhovět přání našeho "šéfredaktora" /Karel Havlíček, když nastupoval do kočáru směr Brixen, říkal podobně něco o pozvání, kterému nebylo lze nevyhovět/, ale hlavně kvůli vzpomínce na jeden rozhovor na Parconu ’85. Sešel jsem se tam s P. Kasprowskim a S. Saczekem. Rituálně jsem zaplakal nad stavem SF u nás a nadšeně pochválil situaci v Polsku. Překvapilo mě, že jako argument /třeba i jen zdvořilostní/ uváděli protibesedníci, že rozdíl není tak veliký, že u nich např. ještě nevyšel žádný Brunner a u nás už ano.

Vidím tedy dnes význam své recenze v tom, že by měla upozornit jak ošidné je vycházet v bilanci pouze ze jmen vydaných autorů. Druhý ostrov doktora Moreau je toho dalším "skvělým" příkladem.

Z k l a m a n é o č e k á v á n í

aneb přesmutné zamyšlení nad knihou Jonna Brunnera Úplné zatmenie vydanou slovenský nakladatelským domem Pravda v Bratislavě l.p. 1983 podle anglického originálu Total Eclipte v nákladu 30000 exemplářů doplněné výčtem předností a nedostatků díla, potažmo též autora, jakož i rozborem jejich vlivu na literární povědomí našeho fandomu.

S obvyklým zpožděním, jež náš čtenář bere už asi jako samozřejmost, jsme se dočkali vydání první knihy od Johna Brunnera.

Dílo tohoto autora bylo u nás zatím zastoupeno asi třemi povídkami běžné úrovně v časopisech typu Čtení a delší povídkou "Cesta rájem", přeloženou J. Veisem a opatřenou medailonem téhož / světová literatura 2/’83 /.

Osobnost Johna Brunnera však není u nás zcela neznámá. V roce 1980 se při cestě na Polcon či Eurocon, pořádaný u našich vyspělejších sousedů, zastavil v Praze a sešel se zde s několika pražskými /či v Praze pobývajícími/ fanoušky a profesionály, s odstupem let mohu říci i předními představiteli našeho fandomu. Dlužno podotknout, že na všechny učinil velmi dobrý dojem a ani on neodjížděl z Československa rozčarován.

Předchozí řádky měly naznačit, s jakým zájmem jsem Brunnerův román očekával, a spolu s následujícími chtějí zdůraznit zklamání, které se dostavilo po nedočkavém přečtení Úplného zatmenia.

Knihu lze rozdělit do tří nestejně dlouhých částí. V prvních osmi kapitolách nás autor seznamuje s výchozí situací, ta je přímo přetížena pro další děj nutnými fakty:

Na planetu Sigma Drakonis III přilétá geniální matematik, archeolog a lingvista Ian Macauley, aby rozluštil písmo vymřelých "Drakončanov". Přilétá z chudé a přelidněné Země, v době, kdy není jasné, zda z politických a hospodářských důvodů nebudou kosmické lety úplně zrušeny, proto spolu s ním vystupuje z lodi Stelaris také jihoamerický generál, pověřenec OSN, který má zjistit, zda se výzkum na Sigma Drakonis III vyplatí, či zda dokonce neohrožuje Zemi.

Pro našeho zaručeně nerozmazleného čtenáře fabule více než lákavá, určitě ještě nic takového nečetl.

Ale ouha, co nám to jen dělají ty /v druhé části knihy/ tak živé, vnitřně složité postavy, za něž by se nemusel stydět mnohý náš autor mainstreamu.

Ony nás uvádějí do situace. Z vůle autora se baví o řešených problémech, myslí na ně ve dne v noci, snad se jim o nich i zdá. Jeden příklad za všechny hned na první straně první kapitoly: Ian se dívá průzorem na teleskop postavený ještě tajemnými "Drakončanmi". Prudkým pohybem ruky si odhrnul vlasy z čela a proti své vůli – či přesněji podvědomě – si mumlal suchá data: "Průměr třicet celých nula pět kilometrů. Výška stěny jedna celá devatenáct kilometrů..." atd., atd.

Přítomnost generála /arogantního, hloupého, bezohledného/ patří do téže třídy literárního postupu, který nutí hrdiny k mumlavým samomluvám. Prvních sedm kapitol vyslýchá vědce způsobem, který by lépe vyhovoval osvícenému pedagogovi /on je zkouší z jejich oboru, vyvolává jako žáky, dokud i nejnatvrdlejší čtenář není zevrubně informován o stavu výzkumů a životě na planetě/, v osmé kapitole kdy se přesvědčí o čistotě jejích úmyslů je zcela obrácen na jejich víru, vrací se s odlétajícím korábem na Zemi a pro další děj přestává existovat.

V následujících čtrnácti kapitolách /druhé části/ poněkud detektivního rázu Ian bádá, nachází efektní stopy, vytváří zajímavé myšlenkové konstrukce. Nakonec použije svou tolikrát osvědčenou metodu vcítění se do obyvatel zaniklého světa. Originální myšlenka, ovšem dosažení empatie tím, že vleze do modelu tělesné schránky "Drakončana", mi nějak neasociuje s technikami budoucnosti.

Ianovi to ale nevadí a nalezne přijatelné vysvětlení biologické katastrofy, které shrne do teorie genetického bankrotu přešlechtěné rasy.

Když už je takřka vše hotovo, vyprší lhůta, ve které se měl

vrátit Stelaris. Ten ale nepřilétá. Buď na další lety nebyly peníze nebo na Zemi vypukla ničivá válka.

Ve zbývajících dvou kapitolách, tvořících třetí část mého dělení, se obyvatelé vědecké základny rozhodnou založit kolonii a v poslední kapitole umírají. Poslední živý, Ian, píše poselství budoucím návštěvníkům planety, ať už ze Země či odjinud.

Dojem slepence a nedodělku nezastře ani závěrečné /Ianovo/ varování: "Drakončania" dojeli na svou přešlechtěnost a zbožnění eugeniky. Zemi /nám/ hrozí podobný osud, pokud se naopak trochu nezušlechtíme. S tím sice nemohu než souhlasit, ale Úplné zatmenie to nijak nedokazuje ani nedokládá, snad s výjimkou vsuvek neosobního vypravěče a několika vystoupení generála. Vlastní hrdinové knihy žádné zušlechťování nepotřebují, čtenáře naopak musí napadnout, že kdyby takoví lidé rozhodovali o osudu Země, žádná katastrofa asi vůbec nehrozila.

Obávám se, že pokud včas nebude vydána jiná a značně lepší Brunnerova kniha, bude ho náš fandom ve své většině považovat za autora dobré komunální satiry /viz VF 3/83 / a za jeho hlavní přínos věci SF bude pokládat jeho práci organizátora při přípravě Euroconů.

Zdeněk Rampas

\- x - x -

KLUB VĚDECKÉ FANTASTIKY A N D R O M E D A

při Městském výboru SSM v Plzni

v y h l a š u j e

III. ročník soutěže o

S t ř í b ř i t ě l e s k l ý h a l m o c h r o n

\+ + +

Soutěž je vypsána ve dvou kategoriích:

1/ do 15ti let

2/ od 15ti let výše

Jednu nebo více povídek s tématikou cestování v čase zašlete ve dvou vyhotoveních normovaným strojopisem nejpozději do 12. září na adresu:

Ing. Karel Jedlička
Nepomucká 15
317 04 PLZEŇ

Zvláštní "plus" mají ti autoři, kteří přiloží podrobné vědecké zdůvodnění použité theorie o čase, popř. technické nákresy stroje času.

První cenou soutěže je fungující stroj času, Stříbřitělesklý halmochron; dalšími cenami jsou kratší výlety do historie nebo budoucnosti dle vlastního výběru s cest. kanceláří Chronoklasmus!!! -akč -

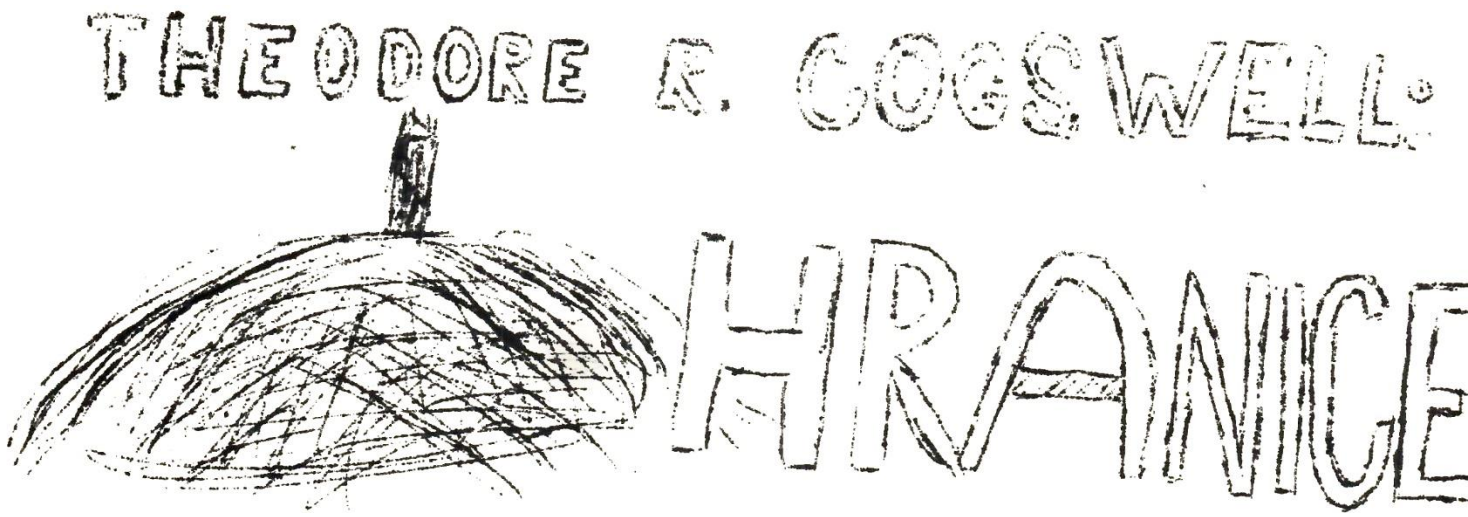

Ostatní se tužili v Centrálním parku sbíráním bedýnek, ale my jsme se zdejchli. My, to je Hank a já. Šli jsme na Sedmadvacátou rozbíjet okna, ale nebylo z toho nic, protože všechny byly roztřískaný. A tak jsme vlezli do baru Elita a šmejdili jsme v koutech po zapomenutých věcech. Hank nakonec našel pod hromadou stropní omítky a zbytků, které už nestály za spálení, takovou tu plastikovou nezálohovanou flašku, která nadělá ten správnej kravál, když se s ní majzne o zeď.

Ještě chvíli jsme hledali, ale pak jsem se mrk na ulici. Když jsem viděl, jak se stíny zkrátily, začal jsem mít nahnáno. Pálení začíná v poledne a moc času už nezbývalo.

"Nejlepší bude, když se zašijem někam nahoru," povídám. "Slejt se ze sběru je jedna věc, ale jestli si Matka všimne, že tam nejsme v hodině zapalování, pak je průšvih."

Hank se mi vysmál.

"Bude celá paf, než aby si něčeho všimla. Tohle je její den. Příležitost je příliš senzační, než aby ztrácela čas sčítáním chudáčků, co dělaj zadní voj klaky."

Moc mě to neuklidnilo. Víte, netrval jsem sice na tom, že bysme tam měli jít, i když Matka tvrdí, že to kalí charaktery. Matky mluvěj v jednom kuse o Charakteru, o vlajce, o Posvátnosti Americkéjch Žen a jiných podobných nesmyslech, ale zjišťuju, že při oslavách Svátku. Matek skončí na hranici vždycky jen ti maličcí. A já jsem maličkej.

Velkej Harry hřeší s Matkou skoro každou noc vod tý doby, co se narodil v Rodině, ale nikdy to nebylo zapsaný do Knihy. Zatímco Ota se dal nachytat, jak jsem to Hankovi předpovídal. Když přišla Hlídka, ani si neověřovali jeho nacionále, šli si pro něj rovnou do pokoje. Hank a já jsme div nevypustili duši, protože v tý chvíli nám bylo jasný, že jeden z nás tří je v tom až po

uši. Vod toho rána jsem musel aspoň každejch pět minut šahat na svůj špendlík pro štěstí, pro případ, že by mi to přineslo štěstí.

"Poslouchej, Hanku, jestli tam nebudem a Matka to zmerčí, tak jsme v pytli. Definitivně."

"No jo, ale představ si, že Ota natáhne brka ještě před zapálením. Už jen tím čekáním mu klidně může vynechat srdce...a Matka má ráda čerstvý maso na nohou."

"Lepší jeden než dva," povídám a tahám ho za ruku, aby vstal. "Pojď, zdrhnem. Jestli nás Hlídka načapá tak daleko na jihu, tak jsme ložený!"

Nemusel jsem moc naléhat. Hank se zabejčí, jenom když si myslí, že nic neriskuje, ale jak jsem vyslovil slůvko "Hlídka", hned si řek, že by to za to nestálo. Moc toho neměl a to, co měl, s tím by si moc nepočal, ale jak se říká – lepší něco než nic. A když vám pak dá Hlídka konečně pokoj, tak vám nezůstane lautr nic.

Po traverzách jsme se dostali až na Osmapadesátou. Dvakrát jsem sklouzl, ale dobře jsme se k sobě připoutali a Hank mě dvakrát vytáh zase k sobě. Lízt po pokroucenýeh traverzách ve výši pátýho patra není žádná havaj, ale zase se nemusíte obávat, že vás akvizitéři jinejch rodin sestřelej, aby vás šoupli do kastrolu. Munice je příliš vzácná, než aby se s ní plejtvalo palbou ze zálohy na takový zmetky a pak, když spadnete z takový vejšky, tak z vás nezbyde nic, co by stálo za to přinýst domů.

Za Osmapadesátou už není kde pokračovat ve vejškách, tak jsme to museli vzít kanálama. Dlouho jsme se dohadovali, kdo že má jít první, pak jsme si střihli a já prohrál. Zanotoval jsem zpěv příměří, co jsem moh nejsilněji, a Hank mi v refrénu basoval. Hank má pěkně zvučnej hlas, ale zase riskujete, že natrefíte na skutečnou osamělou matku na výpravě a že bude, co se týče harmonie, hluchá jako poleno, zvláště jestli si řekla, že klofne pár zbloudilých k založení rodiny. Kdysi útočily jen na velký, takže malej blbeček, když se mu zazdálo a když byl při hlase, si moh špacírovat až na Devadesátku, ale ani o kus dál. Jenže vod tý doby, co bouchla Rada, je dobrý všecko, co ještě dejchá – až na Pomocníky Matek, samozřejmě, který ostatně nikdy neměli velkej význam.

Vylezli jsme na Sedmý, pořádně udejchaný z toho, jak jsme za zpěvu běželi pod dvěma posledníma blokama, protože v příčný stoce na Dvaasedumdesátý byl nějakej bugr, vo kterej jsme se radši nezajímali. Nenápadně jsme se vplížili do Centrálního

parku. Byla malá pravděpodobnost, že si někdo všimne našeho pozdního příchodu, protože všichni by už měli bejt zaměstnaný pohledem na Otu.

Jenže voní se na Otu nedívali. Dívali se na Matku. Ota byl zhroucenej u kůlu na hranici v postoji, který dával tušit, že je o něco víc než v mdlobách. Srdce mu, přesně jak se Hank obával, vynechalo. A Svátek Matky není svátek, když nemá živýho. Dokonce i Velkej Harry se tvářil znepokojeně a stoup si za některý z ostatních kluků, ale bylo mu to v podstatě k ničemu, protože i když se krčil, převyšoval všechny o dobrejch patnáct centáků. Někdo musí Otu nahradit, a to rychle. Bylo na devadesát devět procent jistý, že Matka chňapne po prvním, koho uvidí, i po takovým pořízkovi, jako je Velkej Harry.

Ale neudělala to.

Přistoupila k Otovi a plivla mu do obličeje, protože ji neměl dost rád, pak na nás zařvala, abysme si stoupli do rodinnýho tvaru. Došlo ke strkanici, protože se každej snažil zdekovat se do poslední řady, ale rychle v tom udělala pořádek. Zašili jsme se s Hankem vzadu a doufali, že než dojde k nám, že jí padne do voka někdo jinej. Ale dobře jsme věděli, že můžem jenom doufat. Podíval jsem se na Hanka a Hank na mě, a i když jsme kámoši a vůbec, mysleli jsme si jedno. Jenže spokojit se s tím, že si ho vybere třeba místo mě, taky moc nepomáhalo. Musel jsem jednat... A co nejdřív!

"Na tebe je víc stížností než na mě," ucedil jsem na Hanka. "Bejt tebou, beru roha."

"Matce by se to nelíbilo," zašeptal. "Kdybysem jí pokazil svátek, neměla by mě už ráda."

Chápal jsem ho. Teď, když šlo všecko na levačku, jediný, co zbylo, bylo pokusit se udělat jí na její svátek radost. Ale můj názor nebyl taky k zahození... tedy – buď Hank nebo já.

"Jakmile přeběhneš park, budeš v bezpečí," začal jsem znovu. "Hlídka jde zřídka tak daleko na východ, a když se ti podaří nepadnout do pracek samotářkám, jseš z toho venku." Viděl jsem, že se mu to zamlouvá, ale že mu Matka dělá ještě těžkou hlavu. Byla teď u poslední řady a nevyhnutelně se k nám blížila. Hank dostal tik a obličej mu pod špínou zesinal.

"Nemůžu," řekl. "Mám nohy jak z olova."

Kouk jsem na Matku. Zastavila se a dívala se na nás, řek bych, přemýšlivě. A měl jsem pocit, že se dívá spíš na mě, než na Hanka.

"Už tě vymákla, bráško," povídám. "Jestli nezdrhneš hned, tak počítej s pomalým plamenem. Ty bedýnky jsou ještě nasáklý deštěm od večera."

Měli jsme stát v pozoru, ale nevědomky jsem vytáh z kapsy špendlíček pro štěstí a třel jsem ho palcem, jako vždycky, když jsem nervózní. Je to pozlacenej špendlík s takovým divným listem. Je na něm něco napsaný, ale až později jsem se dozvěděl, co to znamená.

"Je to na tebe, kámo," řekl jsem.

Právě v tý chvíli se Matka rozhulákala:

"Ty! Ty, tam vzadu!"

Ukazovala prstem na mě, ale já se rychle otočil na Hanka.

"Vpřed, pochodem vchod, bráško. Maminka tě chce," řek jsem.

Komicky kníknul a napůl se zhroutil, jako by dostal do břicha. Vykřik jsem a chyt jsem ho pravačkou za ruku a zatočil s ním tak, že se octl tváří k lesu. Pak jsem mu levačkou zapích špendlík do zadku.

Pádil jako samotář v době páření. Přeběh trávník, a dřív než si kdo moh uvědomit, o co jde, zahučel mezi stromy. Pak Matka zařvala rozkazy a pustila se za ním tlupa hromotluků.

Běžel jsem k Matce, vrhl se k zemi a zabečel jsem, dokud mi nedala okusit řemenu.

"Říkal, že nemáš právo," dodal jsem.

Podle očekávání to s ní zatřáslo a donutilo ji to zabývat se spíš jím než mnou.

"Von že co?" ptala se, jako by měla vatu v uších. "Co že to řek?"

Řek jsem tím nejtřaslavějším hlasem:

"Říkal, že nemáš právo pálit svý děti, když nedělaly nic zlýho."

Znovu jsem se rozbrečel, ale Matka si toho nevšímala. Bez dalšího vodešla.

Hlídka přivedla Hanka asi za hodinu. Tak dobře ho zpracovala, že by hlesal jen s potížema.

Pak jsme se sesedli kolem hranice a sborově rodinně pěli jako obyčejně. Matce z toho vhrkly slzy do očí a byla celá naměkko, a tak jsem toho využil a zeptal se jí, co znamená ten nápis na mým špendlíčku. Ani mi nedala pohlavek. Zvláštně se pousmála a odpověděla:

"Buď připraven."

The Burning / 1960 /

Le bucher

in: Histores de demain, La grande anthologie de la science - fiction, Le Livre de poche, Paris 1974

jnh-83

\- - - - - - -

Má poezie jako Popelka
navyklá na špínu
jen oči otevře už převléká
a pere prádlo našich dnů.
...Vyklouzla z kouzla
kráse vymkla se.
... P o p e l k a k l e k á , d r h n e z e m .

aneb

Kdo vlastně je J E V G E N I J J E V T U Š E N K O

Všechno to začalo v polovině padesátých let. Rok 1955. Nebo 1956. Mladí moskevští básníci přišli s nápadem uspořádat Den poezie. Byla to vlastně odpověď na věčné nářky vydavatelů a knihkupců, že náklady poezie není možné zvyšovat, že poezie nikoho nezajímá, že lidé ji nechtějí číst, natož kupovat. V určený den se v desítkách moskevských knihkupectví konaly autogramiády, básníci četli své verše. Zájem byl obrovský. A večer poezie z knihkupeckých krámů vyšla do ulic. Michail Lukonin vzpomíná; "Hned první Den poezie po dlouhých diskusích zahnal pochybnosti, uchvátil Moskvany. Když nás obecenstvo po našem vystoupení v knižní prodejně na Mochové přinutilo pokračovat na prostornějším nádvoří univerzity, byli jsme... překvapeni a nesmírně šťastni."

Poezie začala zaplňovat posluchárny a kluby, náměstí u pomníku Majakovského, sál Polytechnického muzea i Sjezdový palác. Recitace veršů před tisíci posluchači nezvěstovala jen proměnu vztahu veřejnosti k poezii / který je ostatně vždy závislý na kvalitách básnického slova /. Zvěstovala i příchod nového pokolení, které obnovovalo ty rysy básnictví, které v předchozích letech zplaněly: přirozenou angažovanost ve věcech společenských, potřebu být lidem ku prospěchu. Snahy nastupující básnické generace souzněly s potřebami proměňující se socialistické společnosti.

Přirozeným mluvčím generace – nejen básnické – se stal Jevgenij Jevtušenko. Spontánností, emocionalitou, patosem, bezprostředností. Ale i provokativností. Občasným halasem a křiklounstvím. Poezie i osobnosti. Své místo v sovětské poezii si Jevtušenko uchoval dodnes. Mezitím si vyzkoušel i ledacos jiného. Už

dávno není jen básník. Píše prózu /český překlad diskutovaného románu Jahodový ráj vydalo loni na podzim Lidové nakladatelství/. Píše reportáže z cest po světě. Fotografuje /v sedmdesátých letech pracoval i pro známý americký obrázkový časopis Look/. Zajímá se o film: v šedesátých letech spolupracoval s Michailem Kalatazovem na snímku Já - Kuba, hrál Ciolkovského ve filmu Vzlet, před nedávném dokončil svůj vlastní snímek /scénář a režie/ Mateřská škola. Jeho plány do budoucna /podle informací, které rozdává novinářům/ jsou bohaté a mnohostranné: píše scénář k filmu podle Tří mušketýrů, píše román Matka veteránů o pokolení fotbalistů, kteří byli ideály jeho dětství, plánuje několik dalších próz. "No a především verše," jak doslova řekl v jednom rozhovoru. Protože, přese všechno, Jevtušenko je především básník.

Básník velmi plodný. Jak sám spočítal – napsal a otiskl přes sto tisíc veršů. V posledním, třísvazkovém výboru jich otiskl polovinu. Nikdy se nevyhýbal publicistickému rozměru v poezii. Publicističnost je dokonce jedním z hlavních rysů jeho básní, často o sobě říká: Ja – gazeta, poezie vznikající na okraji dnů nemůže nebýt bez problémů, bez rozporů, občas zápolí s povrchností. Vždy je to však poezie zaujatá problémy doby, v níž vzniká. Proto stále znovu vyvolává zájem čtenářů. Publicistický básník Jevtušenko má odedávna "čich" na aktuální témata. Jeho tvorba je ve znamení morálního zaujetí pro věc sociálního a společenského pokroku kdekoli na naší planetě a proti všemu, co brzdí rozvoj socialismu. Taková je i jeho tvorba posledním let: poéma Maminka a neutronová bomba, která vyšla před třemi lety, i báseň Jenabyztohoněconebylisté, otištěná loni na podzim. Taková je i jeho nová poéma Fuku! , jejíž překlad připravuje Lidové nakladatelství. Není to jen básnická poéma, je to i Jevtušenkův reportážní zápisník. V prudkém střihu se mění místa a čas děje: Amazonka, Nikaragua, Spojené státy, Moskva konce čtyřicátých let. Je to "vskutku fantastický obraz – v autorově podvědomí splývají středověký krysař a Dante se svými kruhy pekla, odkud se vztahují useknuté ruce komandanta Che". I zde zůstává Jevtušenko věrný svému krédu, vyjádřenému v básni o Popelce.

...Popelka kleká, drhne zem.

podle článku, Ivana Matějky
/ Tvorba 6/’86 /
– bov –

CÍTÍTE SE V KOSMICKÉM PROSTORU JAKO IDIOT ?

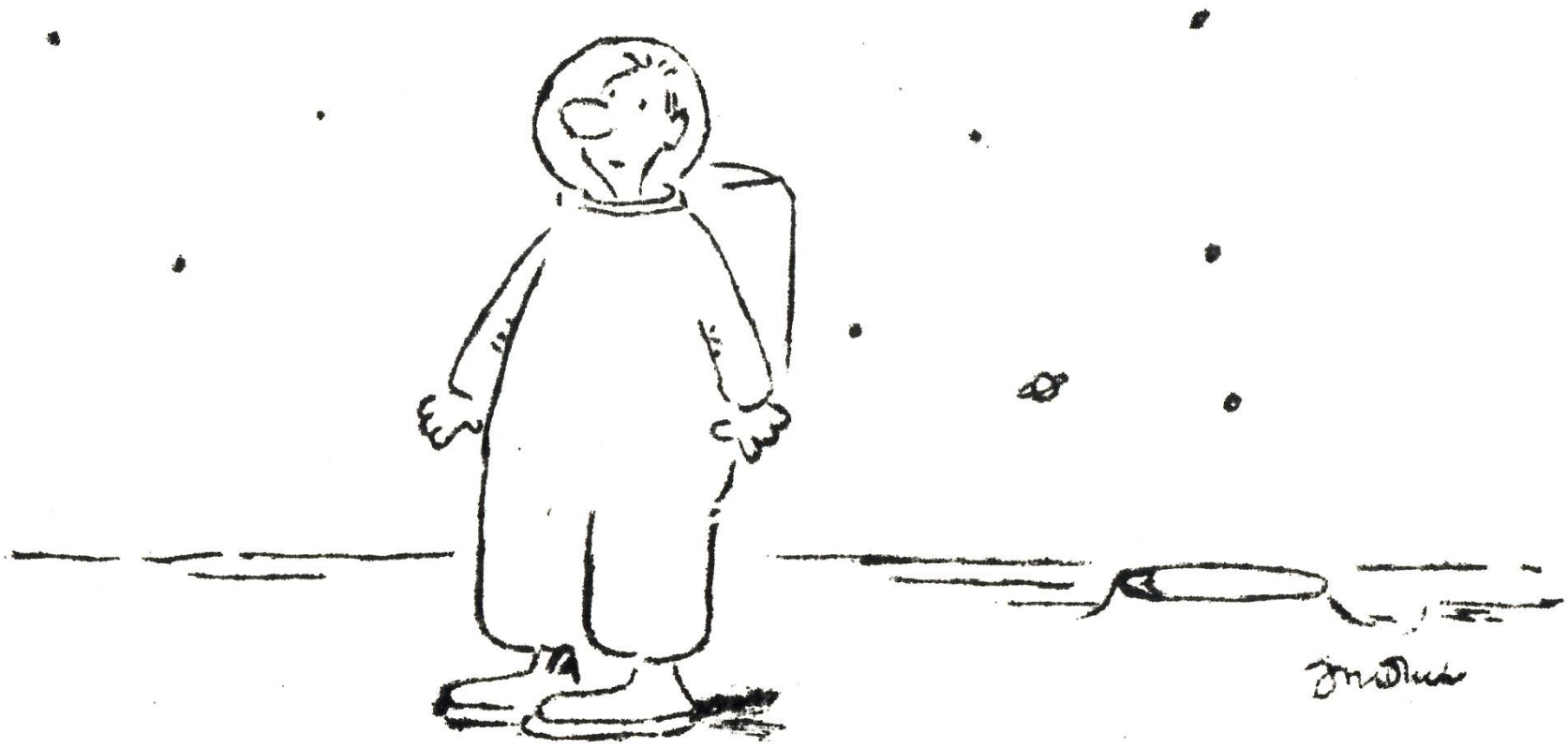

VRAŤTE SE DOMŮ !

Na půlnoční nebe anděl vzlét...

"Národ, který si dovolí odvážně analyzovat své vlastní nedostatky, vyráží ideologické zbraně z rukou svých nepřátel, protože je v duchovni rovině neporazitelný. Jen odvaha před tváří minulosti může pomoci odvážnému a jedině správnému řešení problémů dneška."

Jevgenij Jevtušenko

z diskuse na VI. sjezdu Svazu spisovatelů RSFSR / Tvorba 1/ 1986 /

Jevgenij Jevtušenko – Jahodový ráj / Jagodnyje města /. Přeložil Jaroslav Hulák. Vydalo Lidové nakladatelství 1985 v edici Proudy, vydání první, 4600 výtisků, váz. 22 Kčs.

"Na půlnoční nebe anděl vzlét..."

Na tenhle Lermontovův verš si vzpomněl kosmonaut a posmutněle se usmál: Jakýpak jsem já anděl! Jeho tvář, natočená k průhledu kosmické lodi, byla unavená a zestárlá, zato plná nejživější dětské zvědavosti. Nikdy předtím nepřekročil hranice své země. A najednou hranice nebyly. Všecky ty pruhované sloupy, zorané pásy, ostnatý drát, pohraničníci se psy, celníci, všechno to nebylo. Z kosmu se jejich existence zdála nepřirozená, absurdní. Mnoho věcí vypadalo až komicky nepředstavitelně, například pojem "přihláška k trvalému pobytu".

Pole jako hrstička zlata rozsypaná po černém sametu světélkovala Paříž, kosmonaut stočil oči trošku doleva a octl se v Londýně a v koutku oka mu zároveň zářil kousek Kodaně. Zasmál se tomu a podrbal se na už olysalém zátylku. Nádhera! Gagarin by se byl takhle na zátylku podrbat nemohl, tenkrát měl ještě skafandr. Teď je to jednodušší. Gagarinovi bylo asi úzko. I dnes je člověku trochu úzko, ale ne tolik jako poprvé. A přesto řekl Gagarin tak prostě: "Jedeme!" Tímhle slovem naráz udělal z kosmu něco svého, něco, kde byl doma.

Těmito větami začíná románová prvotina sovětského básníka Jevgenije Jevtušenka, jehož první sbírka, vydaná před více než třiceti lety, měla pro nás tak symbolický název "Rozvědčíci budoucnosti". V historicky nedávné době jsme měli možnost seznámit se s několika pokusy renomovaných autorů o vstup či přímo vzlet do vln našeho žánru. Avšak vstoupí-li na tuto cestu autor, jehož verše jsou uznávány nejen v jeho vlasti, ale i součástí maturitních otázek na našich středních školách, slibuje tento krok něco více než jen zajímavý příběh. A skutečně, i když se Jahodový ráj nachází na pomezí žánru, pokud se týká námětu, myšlenkové bohatství jeho vyznění mu získávají místo mezi těmi díly, které mohou dát nový rozměr některým z příštích směrů fantastiky.

Páteří románu je příběh geologické expedice v sibiřském městečku Zima, která marně pátrá po kasiteritu, nerostu, jehož přítomnost v okolí signalizují geologické podmínky. Vrcholí drama-

tickou plavbou přes skalnaté prahy řeky, která zničí čluny a vybavení výpravy. Jediný, kdo zahyne, je Edik Sitěčkin, který výpravu opouští ve chvíli, kdy chce zneužít složité situace ve svůj prospěch.

Sitěčkin se tajgy bál. Nedůvěřoval lidem a nedůvěřoval ani stromům. To medvídek, který za stromy zvětřil zajímavou vůni člověka, byl plný dosud nezklamané důvěřivosti. Když vyběhl z křoví a batolil se k Sitěčkinovi s nejnevinnějším záměrem si pohrát, Sitěčkin se lekl, strhl z ramene dvojku a vystřelil z bezprostřední blízkosti a z obou hlavní najednou. Žhavý dvojí proud broků medvídka proťal naskrz. Srdceryvně zakvílel, začal se koulet po trávě a docela polidsku se snažil zastavit tlapami krev, která z něj stříkala. Sitěčkin křečovitě znovu nabil a znovu vystřelil do toho lesního hlupáčka, zase z obou hlavní. Jenže dvojka byla už stařičká, nevydržela a závěr se roztrhl Sitěčkinovi v rukou. Oslnilo ho to a vyrazilo mu to pušku z rukou. Vrávoravě si přiložil ruce k obličeji, a když je odtáhl, uviděl jako v mlze kosmatý trup vztyčené medvědice, která se chystala pomstít své nevinné mláďátko. Sitěčkin se vrhl k řece prosvítající mezi stromy. Větve ho šlehaly přes obličej, zachytávaly se mu o šaty a za zády slyšel řev pádící medvědice. Vyběhl na břeh a uviděl spásnou prázdnou loďku s dvěma pytli, z jejichž děr čouhaly limbové šišky. Příď člunu vyčnívala na břeh posetý oblázky, záď se pohupovala ve vodě. Sitěčkin napjal všechny síly, opřel se do loďky, sešoupl ji na vodu, skočil do ní, ale než stačil upevnit vesla, medvědice se vřítila do vody, vztyčila se na zadní, přitáhla si loďku k sobě a poslední, co Sitěčkin uviděl, byla její tlapa, která vylétla nad jeho hlavou, a mstící mateřské oči...

Řeka jí loďku vytrhla a nesla ji po proudu. Medvědice se dívala za loďkou, unášející mrtvé tělo vraha jejího syna, dokud nezmizela za zátočinou. Teprve potom, vylezla z vody a šla zahrabat medvídě.

Při stavbě románu v sobě autor nezapře básníka. Nosný děj obklopuje řada příběhů, jejímiž hlavními postavami jsou jednotliví členové expedice, obyvatelé městečka nebo lidé známí z předchozích kapitol. Touto rozvětveností a roztříštěností připomíná Jahodový ráj sbírku epických básní. Jevtušenko tu střídá stránky s rychlým spádem děje s takřka filosofickými besedami o smyslu lidské existence.

Stejný pocit vlastní nesmyslnosti, osamělosti a strachu ovládl Selezněva mladšího v okamžiku, kdy se přibouchly dveře za otcem. Jenže tady nebyli diváci, kteří by mu svými pohledy pomohli vstát, když se stejně pokořený jako tehdy po ledě plazil po koberci z peruánské lamy. Snažil se najít připínáček, který mu znovu upadl, aby mohl upevnit plakát s Ringo Starem, jenž povlával na dveřích. Selezněv mladší si udržoval vůdčí postavení v očích svých ctitelů tím, že se před nikým neskláněl, nikoho si nevážil a nikoho neměl rád. Měl však jedno tajemství, které pečlivě skrýval, před svým okolím a dokonce i před sebou samým. Tajemství spočívalo v tom, že pohrdal matkou, která ho hýčkala, a trýznivě miloval otce, aniž to kdy dal najevo jemu nebo komukoliv jinému. Miloval otce pokřiveně, řevnivě a v hloubi duše mu

záviděl jeho víru v to, v co on, jeho syn, nevěřil. Tuhle převahu, kterou nad ním otec měl, mu nemohl odpustit.

Jedna z nejpůsobivějších kapitol je věnována jednomu z posledních dnů Salvatora Allendeho.

Přemlouvají mě, abych zatýkal. Ale když začne zatýkání, změní se v sněhovou kouli a ta v lavinu, která smete vinné i nevinné. Krutost, dokonce i když je vynucená, mění spravedlnost v nespravedlnost. Ale jestli je spravedlnost příliš měkká, krutost ji pošlapává a drtí. Měkká spravedlnost má na svědomí právě tolik obětí, které vydává bez boje na smrt – ale je to potom vůbec ještě spravedlnost? Kde hledat tu jedinou dělicí čáru, kdy spravedlnost nebude ještě tak krutá, aby se neproměnila ve svůj protiklad a zároveň neztratila schopnost se ubránit?
Takové otázky si kladl prezident Allende a nenacházel na ně odpověď. A průvod žen bubnujících na prázdné hrnce dál skandoval pod okny prezidentského paláce:
"Algo comer! Algo comer!"
Byla polovina srpna roku 1973.

Autor se nesnaží probudit čtenářův zájem tím, že by mu předkládal strhující děj plný nečekaných zvratů, ale tím, že se mu snaží dát odpověď nebo alespoň nápovědu na otázky, které tvoří podstatu přístupu člověka k životu. Než románem je Jahodový ráj spíše traktátem o tom, proč se ve svých vlastnostech tolik lišíme, rodíme-li se všichni čistí a s neposkvrněnou duší. Proč se ve společnosti, která vychovává své členy k nové budoucnosti, mohou vyskytnout lidé jako Sitěčkin a Selezněv? V čem vlastně spočívá zápas mezi dobrem a zlem v každém z nás?

"A už jsme se moc nestrachovali o to, jestli se oni můžou spolehnout na nás, jestli nám uvěří. Zklameme je, jestli nám věří a my nejsme vůbec takoví, za jaké nás mají. My uvažujeme takhle: copak my, my víme, jak se věci mají, ale oni jsou mladí, ještě nejsou pevní v kramflecích, pro ně je nebezpečné, aby věděli všechno. Neunesli by to. Jenže pak se může stát, že to, co jsme jim neřekli my, se dovědí z cizích nečistých úst. I nejhorší fakta z čistých úst jsou lék, ale z nečistých jed."

"A co náš Keša? Ten vůbec nevypadá na bojovníka a ani ho nenapadne, aby přemýšlel o tom, jestli je bojovník nebo ne," rozhorlila se nečekaně Julie Sergejevna. "A řeknu vám, že zrovna on je bojovník. Ačkoliv o žádném boji nemluví. Ale bojuje se svým fyzickým neštěstím. A je bojovník i tím, jak dobrý je k lidem. A jak dojemně miluje Kalju! Copak těch pár lidí, co dovedou opravdově milovat, copak to nejsou bojovníci za lásku? Mnozí, co sami o sobě prohlašují, jací jsou panečku bojovníci, nemají panečku ponětí o tom, co je láska. Jsou znecitlivělí, jak jsou pořád ve střehu, pořád připraveni se bránit nebo útočit. Kůže jim tvrdne, mají ji jak pancíř. Před ranami to jistě chrání. Ale co když chce takového člověka něžně pohladit něčí ruka, takový bojovník skrz ten pancíř nic necítí. Je to sebevražedný pancíř. Protože co je to za bojovníky, když nebojují s vlastní bezcitností."

Tato nosná kostra románu je sevřena mezi úvodní epilog, popisující pocity kosmonauta, který se poprvé ocitl v kosmu, a závěrečný prolog, vyprávějící jedno odpoledne ze života Ciolkovského. Zde odpovědi dostávají globálnější rozměry.

"Mnoho lidí už má před sebou jen ubohé, zhola zbytečné živoření a nakonec špinavou jámu, to je všecko. A k čemu to vede?" horlil rozpáleně, nevnímaje, koho má před sebou. "K vzájemnému neporozumění, válkám, bezmocnosti v boji s přírodou, k nelidské dřině, krátkému životu plnému utrpení, k neustálému strachu z věčného zániku."

Vylekaný chlapík se snažil uniknout ze sevření nečekaně silných rukou Ciolkovského.

"Co to děláš, co to děláš!"

Ale Ciolkovskij s ním tvrdošíjně třásl a pokoušel se vtlouct mu do hlavy pod jeho bujnou kštici:

"Smrt, to je pouhá iluze lidského rozumu, ty pitomče. Každý tvor musí žít a uvažovat tak, jako by mohl dříve nebo později dosáhnout všeho. Lidi si dokážou vydobýt nesmrtelnost, jestli na ni budou myslet všichni společně jako na to hlavní."

Odranci se snažili odtrhnout svoje kápo od Ciolkovského, ale jejich námaha byla marná a Ciolkovskij se rozpaloval pořád víc:

"Až budou všichni nesmrtelní, bude zem pro lidi malá. Od toho jsou tu hvězdy, rozumíš? A kvůli hvězdám rakety."

Zde, na závěrečných stránkách, se setkáváme s manželským párem ze vzdálené Galaxie, který posouvá Jevtušenkovu prvotinu do žánru science fiction. Bez nich by tato kniha neztratila své emotivní vyznění, jenom umožňují další pohled na lidstvo a lidství.

Konstantin Eduardovič Ciolkovskij zatím nemohl předpokládat, že toho dne každý jeho krok sledují dvě neviditelné bytosti. Ty dvě neviditelné bytosti byly manželský pár. On se jmenoval Y-Y, ona I-I. Neviditelní byli proto, že to byly dva atomy záření a byly mnohem menší dokonce než zrníčka prachu vířící v slunečních paprscích, prorážejících koruny podzimních kalužských stromů, pod nimiž Ciolkovskij procházel. V Galaxii nesmrtelnosti, jejímiž obyvateli ti dva byli, vědci dávno vyřešili problém přechodu živých tvorů do stavu záření a obdaření každého atomu schopností myslit a cítit. Vědci vypočítali, že smrt nastává jenom rozpadem soustavy atomů a že tytéž atomy se po smrti kohokoliv z obyvatel galaxie stávají součástí stromů, hor, ba i živých tvorů. Každý osamocený atom však postrádá paměť, protože není schopen myslit a při přeměně z jedné látky ve druhou si nemůže uvědomovat radost z nesmrtelnosti. Na základě obezřetných experimentů, prováděných dlouhá staletí, transformovali se obyvatelé galaxie záměrně do stavu záření, přičemž dali každému atomu schopnost samostatně myslit a cítit, mít individuální charakter a možnost pokračování v dětech. Vědci galaxie dlouho bádali nad tím, jak vzkřísit své vzdálené předky, jejichž atomy byly rozptýlené po okolní přírodě. Když se proměnili v myslící atomy, naučili se rozmlouvat s atomy stromů, květin, trávy, půdy, oblak, probudili paměť i v nich a dověděli se mnohé z vlastní historie. Galaxie nesmrtelnosti nebyla nikým řízena, nebyly v ní ani státy, ani administrativa, ani policie, všechno bylo koordinováno výhradně uvědomělostí miniaturních spoluobčanů, kteří si volili vždy na jeden rok bez práva znovuzvolení Radu svědomí, jejímiž členy

mimo samy galakťany byli i zástupci světa zvířat, stromů, hor a oblak.

Záměna prologu s epilogem je symbolickým vyjádřením geneze myšlení člověka. Autor se vnořuje stále hlouběji do vývoje psychiky lidí, kteří, jak napsal v jedné své básni Václav Hrabě, "jsou z těch, kteří poletí do vesmíru", Ciolkovskij i kosmonaut jsou stejné krevní skupiny, jejich jednání se podřizuje stejnému principu jednání, jenom osobní zkušenosti a stupeň rozvoje civilizace v době, ve které žili, se liší.

Ciolkovskij šel domů kolem krav vracejících se z pastvy a poslouchal klidné pocinkávání jejich zvonců. Někde už se z dvorků ozývalo zvonivé crčení mléka do věder.
Slyšel vůbec znamenitě, ale to věděl málokdo.
To jediné, co může navždycky vyloučit válku, je přeměna lidské psychiky. Ta změna se začne projevovat u těch, kdo se vznesou nad Zemí a uzří ji v celé její kráse a křehkosti. Zpočátku to budou jedinci, později stovky, potom miliony. To už bude úplně jiná civilizace, úplně jiné lidstvo. To si bude docela jinak vážit krásy Země, chuti každé její jahůdky...
Potom si ještě s úsměvem pomyslel:
A někdo si určitě připomene: Na půlnoční nebe anděl vzlét...

Ciolkovského představa budoucnosti přitahuje spíše bezprostředností a optimistickou naivností, ale o to více je strhující a burcující. Má v sobě sílu těch, kteří věří ve svoji pravdu. Kosmonaut, symbolizuje v románu generaci, která jeho vizi, formovanou dvěma světovými válkami, zoufalstvím a nadějemi, krví i touhou, slzami hořkosti, a štěstí, uskutečňuje.

Zas ho napadl Ciolkovskij: "Tu touhu lidí mít se co nejlépe nemůžeme odsuzovat. Horší je, že člověk se často mýlí a místo dobra si působí zlo." Ten věčný problém skutečné a zdánlivé sebelásky. V bibli se říká, miluj svého bližního jako sebe samého. Ale aby člověk mohl milovat bližního, musí se nejdřív naučit milovat sebe sama. A milovat doopravdy sebe sama, znamená nemilovat jen sebe. Milovat ty, kdo nejsou, ty, kdo jsou, kdo budou... Vzletět nad Zemi je málo, důležité je, s jakými myšlenkami člověk vzletí. Jinak bude jen psík vypuštěný do kosmu. A psík, to není nejhorší, ale do kosmu se přece mohou dostat i svině. Nebezpečné ozbrojené svině, které podryjí svými rypáky kořeny galaxií.

Jevtušenko nemoralizuje, i když to tak může některému čtenáři při letmém přečtení, románu připadat. Jenom se prostě a bez obalu ptá: "Jaký jsi člověk, příteli? Která z mojich postav nejvíce odpovídá tvému charakteru? Jsi připraven a ochoten účastnit se zápasu za světlejší budoucnost, za jahodový ráj na celé planetě? Jeho hrdinové musí na tyto otázky odpovídat během obyčejných, zdánlivě až banálních událostí. V životě to ale není a ne-

může být jinak. Právě proto jeho román přitahuje a bude přitahovat část čtenářské veřejnosti touto v dobrém slova smyslu patetickou atmosférou.

Autorovým vyznáním a poselstvím Jahodového ráje je odstavec ze závěru epilogu. Kosmonaut průzorem kabiny pozoruje Zemi a asociace jeho myšlenek v něm probouzejí nový, dříve nepoznaný pocit. Vkročil do vesmíru.

Kosmonaut zapnul, kazetový magnetofon a vzápětí se ozval Okudžavův hlas, nepříliš silně, a přesto sině obsažností slov, tak vzácnou u současných písní. Zpíval Píseň amerického vojáka: "A jestli je to jinak, není to naše věc, vlast poručila, jak se říká. Jak prosté je nebýt ničím vinen a být jen voják, pouhý voják." Ano, je prosté nebýt ničím vinen. Prosté, ale podlé, kosmonaut si připomněl Ťutčevova slova: "V Rusko je možné věřit." Opravdu mimo víru nic nezbývá? Chytat se víry jako stébla? Co když se stéblo zlomí? Věřilo se v boha, v cara... Všecko se to zlomilo... A přesto se nedá víra nahradit poznáním. Věda se může krásně snášet s negramotností duše. Dřív než vyvineme myslící stroje, musíme vyvinout etiku myslících strojů. Jinak to budou myslící zabijáci. Ale kdo vloží do strojů etický program, když bude etika chybět jejich tvůrcům? Přece "génius a zločinnost jsou dvě neslučitelné věci". Ale to platí v umění. V technice jsou slučitelné. Wernher von Braun byl ve svém oboru možná geniální. Ale existují lidé, kteří budou pracovat pro jakoukoliv moc, jen když to bude moc. Kdyby ho byli zajali Rusové, pracoval by pro Rusy. Pro kterýkoliv politický systém, jen kdyby mu umožnil být dobře placeným géniem. Vědu zrovna tak jako muziku si objednávají ti, kdo zaplatí. Ne, tak tomu není. Záleží na tom, jakou hudbu a jakou vědu. Někteří ničemové zneužijí kteroukoliv hudbu a kteroukoliv vědu. Hitler tleskal z vládní lože Wernerovi, Beethovenovi. Truman přeměnil v Hirošimu geniální objev uvolňování energie z atomového jádra. Moderní lékaři objevili metodu, jak působit na nervová centra, aby snížili agresivitu. Ale s tímto objevem lze přece i zločinně manipulovat a přeměnit ho v nástroj podrobení... Nadál se Kristus, že jeho myšlenka všelidského sbratření se zvrhne v inkvizici? Věřili inkvizitoři v Krista? Tvářili se, jako když věří. Ale stařenka, která přihodila klacíček na hranici, v Krista věřila, a stejně klacíček přihodila. Svatá prostota. Cynismus, tak se jmenuje pěstitel zločinné svaté prostoty, ochotné vraždit... Příliš mnoho lidí nevěří v žádné morální hodnoty. Čím více vědí, tím jsou nebezpečnější. Otevření cynikové nejsou tak hrozní, mnohem hroznější jsou ti, co se tváří, že věří. Samozřejmě v to, v co je výhodné v dané chvíli věřit. Jaká licoměrnost přesvědčovat jiné, když sám nemáš žádné přesvědčení. Ale copak nebyli a nejsou takoví, kdo upřímně věří v nedůstojnou víru? Kolik lidí rádo přihodí klacíček... Nešťastní prosťáčci přesvědčení o tom, že jsou šťastní. Víra musí být spojena s poznáním, víra musí být čin. Nejenom věřit v Rusko, ale věřit nejenom v Rusko, kterýkoliv nacionalismus je nelidský. Věřit ve svou zemi odtrženě od lidstva není možné. To vede k válkám a jiným zvrácenostem. A na příští světové válce je přece obzvlášť strašné to, že na atomové hranici mohou být upáleni všichni – spravedliví i nespravedliví. Dříve než vytvoříme nějakou víru, musíme věřit jeden druhému. Ale jak uvěřit ničemovi, jak uvěřit reálnému i potenciálnímu vrahovi? Vraždit vrahy je málo, je třeba vraždit možnost vzniku vrahů. Země je všehovšudy ohromná kosmická loď a lidstvo její

posádka. Copak jsou přípustné nešváry a vraždy mezi posádkou? Jak to pak dopadne s kosmickou lodí? Jak to dopadne s lidstvem? Copak město Zima a vesnička Macondo nejsou s to se navzájem pochopit?

Bohouš Vorel
listopad ’85

Zpráva o poslechu rozhlasového zpracování Jahodového ráje

V prosinci, kdy již byla recenze na Jahodový ráj hotova, měl jsem možnost vyslechnout na stanici Praha ve "čtení na pokračování" dvanáctidílnou úpravu románu. Byl jsem velice zvědav, jak si jeho překladatel poradí s možností pohrát si s textem. Jak se vyrovná s faktem, že nosnou klenbu díla je nucen rozštěpit do půlhodinových frekvencí. Podaří se mu zachovat jemnou strukturu souvislostí jednotlivých příběhů, onen pomyslný most mezi přítomností a budoucností?

Již první díl však ve mně vzbudil rozpaky a obavy. Místo vzletného "Na půlnoční nebe anděl vzlét..." jej otevřel vypravěč slovy "Okresní zplnomocněnec pro výkup lesních plodin vypadal jako smontovaný". Ale to ještě nemuselo nic znamenat. Přenesení, epilogu na samotný závěr nebo jeho případná kombinace s prologem, to by mohl být dobrý nápad jak kompenzovat nevýhodu roztříštěnosti přednesu, často jsem s knihou v ruce sledoval, jakým způsobem J.H. pracuje s dějem. S blížícím se závěrem seriálu mi bylo stále více zřejmé, že moje obavy se naplňují. Některé pasáže knihy budou vynechány. Zůstávala otázka "které?".

Nevím, zda je psaným či nepsáním pravidlem, že počet dílů je dělitelný šesti. V tomto případě scházel, alespoň podle mého názoru, prostor pro další tři. Pokud měl J.H. předem dán vysílací čas, do kterého byl nucen svou adaptaci vtěsnat, jistě to nebyla záviděníhodná situace. Z několika možností nakonec volil zdánlivě nejjednodušší. A tak rozhlasový posluchač byl ochuzen o epilog, prolog, kapitolu o S. Allendovi a některé další části. Avšak vynechání těch pasáží, které se časem či místem děje nejvíce vzdalují od událostí v Zimě, je podle mě velice problematické. Do své recenze jsem se snažil zařadit ty části, které patří mezi myšlenkové pilíře Jahodového ráje. Posluchač jich z jedenácti neslyšel sedm. Jsou z již citovaných míst.

Tyto všechny změny mají svou logiku. Pravda, je možné s ní nesouhlasit, takto upravený děj ztrácí velkou část své hloubky a myšlenkové násobnosti. Z románu o podstatě a složitých cestách člověka k zítřkům se stává zpráva o současném stavu této pouti.

Ukazatel směru se náhle změnil v informační tabuli. Jako kdyby vám pod stromeček dali knihu vytrženou z vazby... Toto pravidlo má ovšem jednu výjimku. Několik odstavců ze závěru poslední kapitoly. Jejich redukce se vymyká předchozím úvahám. I z jejich hlediska je nepochopitelná.

Pomineme-li epilog a prolog, končí román scénou, odehrávající se po ztroskotání. J.H. vynechává odstavec o pocitech televizních diváků. Ten má ale působit jen jako kontrast k popisu scénky, v níž se Keša se Serjožou šplhají na skálu u pobřeží. Vlastně spojuje tuto kapitolu s předchozí, odehrávající se v Chile. Potom členové expedice začnou prohledávat trosky člunů a zachraňovat zbytky materiálu. Mezi nimi je i sešit, v němž si Ivan Ivanovič Zagraničnyj zapisoval své úvahy. Zde J.H. vynechává řádky, popisující obsah útržků rozmoklého textu. S větami "A když se udou op at ab typogr stroje stávk okud nenajdou nov slova" nebo "Se šmeli se emá bojovat soud ale nadbytkem" by se asi opravdu těžko pracovalo. Výprava posléze začne sušit materiál u ohně. Serjoža oznámí nález kasiteritu a vedoucí Kolomejcev se ho zeptá na místo nálezu. Takto končí rozhlasová adaptace. V románu je však mezi posledními dvěmi událostmi ještě jedna.

Všichni kolem ohně se po sobě s obavou dívali, cítili, že se s Kolomejcevem něco děje, nikdo se ale neodhodlal ho oslovit. První si dodal odvahu Serjoža a podal Kolomejcevovi černý jiskřící kámen:

"Viktore Petroviči, vidíte?"

Kolomejcev vzal kámen do ruky, která ochable podklesla i pod jeho malou tíhou, a pomalu si ho k sobě natáčel hned jedním, hned druhým lomem, jako by ho nepoznával.

"To je kasiterit, Viktore Petroviči, to je kasiterit!" skoro se zalykal křikem Serjoža. "Měl jste pravdu!"

Kolomejcev roztáhl prsty a kámen tiše padl na písek.

"Ano, kasiterit," hlesl nakonec Kolomejcev skoro neslyšně. Jen s námahou rozlepoval rty a pokusil se o úsměv, ale nevyšel mu.

"Co je to támhle?" Vyskočila najednou Julie Sergejevna a ukazovala na řeku. "Podívejte se!"

Těsně u břehu se zmítala loďka otlučená a rozbitá o balvany prahů. Na její přídi stál nakloněný, záplatovaný pytel, z kterého se při každém nárazu vlny sypaly do vody limbové oříšky. V loďce nehybně ležel, jednu ruku křečovitě zaťatou do pytle, muž se zkrvavenou hlavou. Druhá ruka, která svírala pahýl dvouhlavňovky, padala do vody, která lhostejně hned nadnášela, hned potápěla neživé prsty.

Ivan Ivanovič a Keša, jen stěží odolávajíce proudu, s námahou vynesli tělo z loďky a položili ho na písek.

"Přežehnala ho medvědí tlapa. Ale sami na člověka nejdou, leda toulaví v zimě," řekl Ivan Ivanovič.

Mlčky vyhloubili úlomky vesel hrob. Položili do něj tělo. Začali jámu zahazovat hlínou a snažili se nehledět na zohavený obličej mrtvého.

A v tom je Kolomejcev zadržel, bylo to první smysluplné gesto od chvíle, kdy procitl. Udělal pár nejistých kroků k hrobu, potom se prudce napřímil a rozhlédl se po ostatních:

"O mrtvých prý se nemá mluvit špatně. Ale pravda se má říkat vždycky. Lží o mrtvých začíná lež o živých. Byl to špatný člověk. Ale špatný se nenarodil. Něco ho takového udělalo. Možná že to něco je v nás. Cítil, že ho nikdo nemá rád. Z naší nelásky se stal ještě horší. Škoda že je mrtvý. Teď už mu nepomůžeme. Vinu na tom máme my."

A Kolomejcev udělal druhé rozhodné gesto – zasypal hrob.

Ivan Ivanovič a Keša navršili na hrob kameny.

"Musíme vyrazit," řekl Kolomejcev. "Serjožo, zadupejte oheň... Tak kde jste odštípl ten vzorek kasiteritu?"

Přemýšlel jsem, proč autor adaptace vynechal Kolomejcevův závěrečný monolog, jakési poselství přítomnosti. Nenašel jsem však pro sebe uspokojivé vysvětlení. Bylo by příliš kruté, kdyby zde mělo sehrát roli několik chybějících minut stopáže. Existuje však optimističtější vysvětlení?

A tak když jsem vyslechl poslední díl rozhlasové úpravy, měl jsem v sobě těžko definovatelný pocit. Kdyby se mě v tu chvíli básník Jevtušenko zeptal, co tomu říkám, asi bych zalezl pod stůl a dlouho nevylézal. Tolik bych se styděl. I když musím po pravdě říct, že i takto okleštěný Jahodový ráj měl něco do sebe. Pochopitelně už nikoliv z hlediska science fiction a už vůbec ne pro toho, kdo tuto knihu skutečně četl. Tento problém však, podle mne, není řešitelný pouze v rámci našeho žánru.

Na závěr bych se znovu vrátil k prvnímu číslu letošní Tvorby. Na poslední stránce v rubrice "Podle mého názoru" je otištěna zajímavá úvaha Jitky Sloupové. Týká se sice pohádek, ale upřímně řečeno, kolik lidí považuje stále ještě SF za snůšku sice možná vtipných a zajímavých, leč pouhých výmyslů. A to i z našich vlastních řad. Závěrečné věty však mají obecnější platnost a skrývá se v nich i další možná verze vysvětlení úprav románu. Opravdu, cesta k Jahodovému ráji není a nebude jednoduchá.

Naše pohádka nesmí děti nejen zarmoutit, ale často ani mráčkem nesmí dětem naznačit, že ve světě či v lidech existuje nějaké skutečné, nebezpečné zlo. Zlo, které nemizí mávnutím kouzelného proutku, ani díky podfuku chytráckého hrdiny či jeho kamarádů strašidel. Že existuje zlo, které lze překonat jen za cenu bolesti, statečného sebezapření a obětí, Tohohle prvního doteku s existenciálními problémy, jímž odvěků pohádka byla, chceme naše děti ušetřit. A zapomínáme na to, že svět, který na ně čeká, tak milosrdní patrně nebude. Vždyť ho budou jedno druhému ztrpčovat právě tyhle naše bezstarostné a n e d o t č e n é věčné děti.

Bohouš Vorel
leden ’86

J S E M K L O N,

k l o n s p e k t r á l n ě m e g a l o m á l n í

"Náš vzácný Brutus
vám řekl, že byl Ceasar panovačný.
Jestli má pravdu, byl to hrozný
hřích,
a hrozně Ceasar za něj taky pykal.
Teď, se svolením Brutovců a Bruta –
vždyť Brutus, toť se ví, je poctivec,
všichni jsou poctivci, ti páni,
všichni –
mám Ceasarovi mluvit nad ostatky.
Byl to můj přítel. Upřímný a věrný.
Však Brutus říká, že byl panovačný,
a Brutus, toť se ví, je poctivec.
Bezpočet zajatců vám přiváděl
a státní poklad výkupným až kypěl.
Bylo snad tohle na něm panovačné ?
Když chudí naříkali, Ceasar plakal.
Panovačnost by měla tvrdší být.
Však Brutus říká, že byl panovačný,
a Brutus, toť se ví, je poctivec."

William Shakespeare
Julius Ceasar

Teď, když mne Karel Jedlička konečně otevřeně odhalil /"Škatulata, dost!" v SF Villoidus č.5/ mi nezbývá než jít s pravdou ven: "Ano, jsem klon, ba dokonce klon spektrálně megalomální!"

Sám sice ještě přesně nevím, v čem to přesně spočívá, ale rád se nechám Karlem poučit – vždyť je to FAN veskrze zasloužilý, a tedy zjevný poctivec. Proto mu musíte věřit, když tvrdí, že "Zdeněk Páv kdysi vymyslel Klíč SF, tedy Klub líných čtenářů science-fiction – dnes je to spektrální podnik a IK se neobtěžoval uvést ani Zdeňkovo jméno, natož pak historii celé záležitosti."

Ona sice akce "Miniklíč", se kterou jsem přišel v Interkomu, byla se Zdeňkem Pávem předem domluvená a ten, protože dospěl k názoru /zcela správnému/, že jde o něco jiného, než v jeho Klíči, proti tomu nic nenamítal a dal nám svolení používat jeho materiály. Já sice o tom, že bych se pod jeho práci podepisoval, nic nevím /nic takového autor zmíněného článku, netvrdil – pozn. red./, ale když to tvrdí Karel, bude to asi pravda – vždyť Karel, to je přeci poctivec, a myslí to se mnou jen dobře. Škoda, že mluví za jiné, a ne za sebe – sám autor Klíče proti Miniklíči nic nemá a zřejmě ani asi nechápe, proč ten humbuk kolem. /Ve zmíněném článku je doslova napsáno: "Tuhle "jedůvku" píši výhradně za svoji osobu, protože..." – pozn. red./

Ale to není humbuk, Karlova tvrzení jsou zcela na místě – vždyť jsem klon, klon spektrálně megalomální. Pohltím vše a vysaji vše, co mi přijde do cesty. Můj rozvoj je zrůdný. Dovolil jsem si svévolně a bezdůvodně změnit adresu Andromedy na kolejní adresu jejího předsedy a poslal jsem dál přihlášky na Šumperk, aniž bych si je přečetl. To je opravdu zrůdné; kaji se a příště

už raději žádné adresy otiskovat nebudu. A přihlášky mi mohou být ukradené – jediná opravdová záruka, jak nic nezkazit, je nic nedělat.

Tyto prohřešky jsem opravdu spáchal. Já sice tvrdím, že nikoli úmyslně, ale bůh ví, vždyť jsem klon, klon spektrálně megalomální, a ten má tolik jednotlivých buněk, co všechno požírají, že je ani nemůže mít všechny pod kontrolou.

Kromě toho, jak napsal dále Karel, "kdyby u kazety, kterou jsme dostali v letě byly pořádné instrukce, odesílal bych ji asi já přímo na Slovensko jako cenovku a možná by se neztratila. Takhle jsem ji poslal po kurýrovi do Prahy v dobré víře, že je to úplně nejbezpečnější..."

On Karel sice moc dobře ví, že tam instrukce byly, a zatraceně přesné, xeroxované, a že jediná věc, která v nich chyběla, byla adresa klubu, kam ji poslat dál /Pavel Martínek, který to měl na starost, to prostě zapomněl/, ale když píše, že byla kazeta bez instrukcí /dožaduje se jen "pořádných instrukcí" – viz výše – pozn. red./, tak mu věřte – Martínka jsem už přeci jako klon spolkl a tak je to všechno moje chyba. /Co ale, když jsem adresu dodal telefonicky?/ Akorát o tom kurýrovi toho moc nevím, protože Karel kazetu pak poslal na Slovensko.

Ti, kdož mne alespoň trochu znají, jistě dají Karlovi za pravdu, že z debaty se mnou se stávají "dva míjející se monology", díky čemuž máme nyní tři stagnující systémy burzy knih, ale ani jeden, který by fungoval.

To je opravdu pravda pravdoucí, že své názory hájím urputně. Jen se zeptejte Saši Hlinky, jak dlouho mne přesvědčovali ohledně spojení Spectry s Adou! Nakonec mne sice přesvědčili, ale to jen proto, že měli opravdu pádné argumenty – co na tom, že se něco obdobného Karlovi v diskusi se mnou nikdy nepodařilo. Takže je jasné, že se se mnou diskutovat nemá a nedá. Říká to Karel, a tak mu věřte, vždyť je to opravdový fan a poctivec.

Tu moji burzu, která nebere Karlovy názory na vědomí a nezodpovědně si funguje vesele dál, ačkoli Karel prohlašuje, že stagnuje, bych měl asi zrušit. Aby měl pravdu. Ale – on ji vlastně má. Moje burza opravdu nefunguje. Alespoň ne podle Karlových požadavků, aby mu vyměnila jeho Geometrický les od Gora a jiné obdobné plívy za sběratelsky zajímavé tituly od fanoušků, kteří se ještě nestačili zorientovat ve spleti cen a nemají superseznam v malíčku. Tohle moje burza opravdu nedělá. A tedy pryč s ní, protože narušila Karlův monopol na výměnu knih a informací na tomto poli. Už se mu to pak přestalo vyplácet a tak vlastní burzu, co do pracnosti mnohem jednodušší, než je ta moje, zrušil – bylo s ní moc práce. A tak díky mně máme tři stagnující systémy burzy knih – tvrdí to Karel a ten má přeci vždycky pravdu, vždyť je to naprostý poctivec.

Proto nás vyzývá: "Zkusme být k sobě slušní a respektovat názory toho druhého!" A sám hned ukazuje, jak má taková slušnost vypadat:

"Kdybychom věděli, jestli bude opravdu letošní Minicon 2.11. ...možná ale, že absence jakýchkoli přesnějších informací pro nás je v tomto případě úmyslná, Minicon je přeci jenom pro pražáky! Sice i pro veřejnost, ale rozhodně ne pro plzeňskou, Andromeda si přece odmítla letos uspořádat Minicon vlastní!..."

Co s tím, to opravdu nevím. O Miniconu jsme podrobně referovali na Tatraconu. Shodou okolností jsme tehdy měli v této věci naprostou jistotu. Dva týdny před jeho konáním už nikoli, pro-

tože povolovačka byla veskrze nedostatky v "papírech" zprvu zamítnuta. Chemici však dokázali zázrak a všechno chybějící vybíhali – raději jsme se však o Miniconu v této etapě moc nešířili, co když budeme termín zase posouvat?

Ale ne, my jsme o tom mlčeli schválně, aby o Miniconu Andromeda nic nevěděla. Podle Karla to byl trest za to, že se odmítla dát spolknout klonem, klonem spektrálně megalomanickým. Já jsem sice měsíc před Miniconem Petrovi Baubínovi závazně telefonem slíbil 6 přihlášek /ostatní mimopražské kluby dostaly kolem 2-3/, jejich počet jsem sice ještě po dohodě zvýšil, protože Kůs přislíbil pomoc při zajištění mikropočítače /takže Andromeda byla kromě Quasaru jediným mimopražským klubem, který se podílel na zajištění programu/, ba dokonce David Růžička z Andromedy byl u zrodu myšlenky na soutěž Bemík a jako takový zván ještě mimo dopisem, ale to všechno je vedlejší, Karla jsme schválně neinformovali. Vlastně ne, celou Andromedu /Karel dostal pozvánku poštou včas/ – nebo snad chudák Karel, když už i takovéhle věci před ním v Andromedě zatajují? Pakliže ano – vždyť píše, že nic o Miniconu nevěděl! – pak za to mohu určitě jen já, neboť jsem klon, klon spektrálně megalomální, a i Andromedu jsem už naklonil.

Takže Karel, když poukazuje na mé hříchy, to činí proto, že je nanejvýš poctivý. Když uspořádal Plcon, jeho speciální emisar mne na poslední chvíli před jeho konáním upozornil, že nemá smysl, abych se o tuto akci zajímal – pozván nejsem a nebudu. Nebýt toho upozornění – díky za něj, Karle – ani bych nevěděl, že se nějaký Plcon koná. Všichni fanové kolem mne, kteří na něj pozváni byli, o jeho existenci v mé přítomnosti taktně mlčeli – asi jim to Karel doporučil. Jsem přeci klon, klon spektrálně megalomální, a co kdybych i bez pozvání přijel. Muselo to ale dát práci, utajit takovou akci před člověkem, který, má fandom informovat o všem, co se děje. Karel raději pozval pár lidí ze Spectry, aby je zkusil deklonovat. Bídáci – moc se nedali, už z nich byl asi taky klon, klon spektrálně megalomální. Takže alespoň hodit Veverkovi na krk to, co sám praktikuje – že chtěl Andromedu potrestat neúčastí na Miniconu.

Když jsem se Karla na jeho článek "Škatulata, dost!" ptal, ujistil mne, že je to druh humoru. Smějte se se mnou – vždyť Karel to ani jinak myslet nemohl. Vždyť Karel, Karel – to je poctivec.

Na rozdíl ode mne, který si dovolil v Interkomu napsat"o fanzinu Světelné roky, který vznikl nezávisle na Spektře... že si jej pro sebe vydává skupina členů sfk Spectra".

Nevím, zda v propagaci aktivity členů vlastního klubu mám hledat důkazy své spektrální megalomanie, ale když to tvrdí Karel...

Bude to asi pravda. Stejná, jako to, že "členem Spectry je prakticky každý pražák, který dělá něco pro sci-fi – o svém členství se mnohdy dozvídá až poté, kdy se Spectra podepíše pod nějaký plod jeho práce". Asi mi chybí smysl pro humor tohoto druhu. Ale rád bych se také vysmál do sytosti, a tak Karla Jedličku tímto vyzývám, aby uvedl alespoň jedno jediné jméno člověka, který se stal členem sfk Spectra bez svého vědomí, aniž by o to požádal, a pod jeho práci bychom se podepsali.

A pokud jej neuvede, aby se mi veřejně na zasedání vedení sfk i na stránkách SF Villoidus omluvil. Do té doby se na něj asi moc usmívat nebudu.

To, co zde uvádím, berte stejně jako Karlův příspěvek coby "humor". Humor, který se určitě za čas rozšíří, protone je to stejně jako různé "zvaní pouze vybraných" a podobně ten jediný správný způsob, jak bojovat proti "utrženectví", před nímž Karel Jedlička tak horlivě varuje. Do problematiky kk raději na tomto místě už zasahovat nebudu, na toto téma bylo a ještě bude řečeno dost jindy a jinde.

Vladimír Veverka, sfk Spectra
listopad 1985

PS: abych Karla a jemu podobné nezklamal, rozhodl jsem se podat nejvyšší důkaz své spektrální megalomanie a "zrušit" Spectru v její dosavadní podobě i přes výhrady některých členů včetně mého souklonu Jardy Olši. Byl to vskutku zhoubný růst, protože jsme se snažili dělat především pro druhé, a méně pro sebe. To se nevyplácí. Klon v Zelené smrti polévali jódem. Nás teď začal Jedlička polévat spíš "jedem", a ono obojí najednou – organizovat bez ohledu na dost primitivní materiální podmínky, a vést žabomyší války, opravdu nejde. S kluby či fany, kteří se nebojí, že je náš klon spolkne, budeme samozřejmě rádi spolupracovat i nadále.

Poznámka redakce:

Redakční poznámky uveřejněné za některými "pasážemi" nemají v úmyslu nějak autorovi této polemiky ublížit, ale dodat čtenáři co nejpřesnější informace.

Doporučujeme proto čtenáři, aby si celý článek, na který se autor odvolává a reaguje, ještě jednou přečetl ve SF-fanzinu 5/85.

Zamyšlení "NA ZÁVĚR!!!"

".... velice Ti děkuji za humornou přílohu, kterou chystáš pro svůj list – takhle, chlapče, ale příští rok Golema nedostaneš ...." Takhle začíná článek Karla Jedličky resp. jeho dopis pro mě… Má asi i pravdu v tom, že se oba články míjí jako dvě mimoběžky – nesetkají se snad ani v nekonečnu ... a zcela chápu jeho další nechuť k "diskuzi" na této úrovni ...

Vláďovi Veverkovi se omlouvám za nepochopení třetího odstavce jeho článku – jménem redakce /Vláďa zde nemluví o tom, za koho K.Jedlička píše svůj článek, ale o tom, že ho obviňuje ze zcizení KLÍČE, ačkoli si to jeho autor sám nemyslí – říká, že určující by mělo být mínění Z. Páva samotného/.

Doufám, že čtenáři, hodnotící Golema patřičně ocení alespoň snahu o zpestření našeho fanzinu, když už výsledek pokulhává právě za snahou ....

Doufám také, že ti vnímavější už pochopili, že podobné články, které naše redakce obdrží bude /bohužel/ po těchto zkušenostech nucena vrátit pisateli ....

-mhv-

S c i - f i v B r n ě / DRAGON '85 /

Na první kongres moravských / a hlavně brněnských / fanoušků sci-fi, který se konal 30. listopadu 1985 v rodném městě Františka Novotného, jsem se dostal vlastně náhodou – poslední víkend v listopadu se zde totiž konal i literární seminář, spojený s vyhlášením soutěže o cenu Františka Halase / a byla to soutěž, jíž – jak bude ukázáno dále – rovněž dominovala sci-fi, a mě v té souvislosti napadá, co by si o tom velký autor Sépií myslel a jestli by nekroutil hlavou – leč právě v tom je zřejmě dialektika /.

Cesta do Brna v zimě vypadá / anebo toho posledního listopadového pátku vypadala / zhruba tak, že v Praze na Hlavním nádraží nasednete do rychlíku, který má jet přes Českou Třebovou, aby vám bylo krátce po rozjezdu průvodčím oznámeno, že se jede přes Havlíčkův Brod / k úžasu těch cestujících, kteří vystupují na obvyklé trase /, když přijedete do Kolína a tito cestující vyběhnou z vlaku na peron, prostojíte zde beze slova vysvětlení hodinu a tři čtvrtě, abyste pak přece jenom jeli po původní trase, mrznou na peróně a věří, že ten prokletý vlak odjede, jak bylo ohlášeno, na Havlbrod. Do Brna se potom dostanete s dvoupůlhodinovým zpožděním, bez vody v umývárce a v některých vagónech i bez elektriky.

Do místa konání semináře jsem dorazil v pátek v deset večer a jedni z prvních, které jsem potkal a poznal, totiž sci-fi bratři Norbert a Miloš Holubové z Brna /jejich příspěvky by měl v době nikoli vzdálené přinést fanzin SF Kurýr/, mě přiškrceným hlasem upozornili, že porota má v plánu zběsile dorážet na českou sci-fi, až ji aspoň v našich osobách pokud možno definitivně zprovodí z povrchu Země. Leč dorážení /ani zběsilé/ se nekonalo, všechny jízlivosti byly odraženy a v kuloárech se dokonce rozproudilo hned několik debat o sci-fi a fantastičnu zvláště, a tyhle debaty trvaly málem do rána, takže lze konstatovat: další soutěž v naší moci a pod naším vlivem, přátelé!

Díky nepřetržitém debatám jsme se tedy na Dracon dostali až v sobotu odpoledne. Dům, ve kterém se kongres konal, zvenku připomínal areál klubovny Rychlých šípů, ze kterého se však neozývalo nadšené Rychlonožkovo líčení posledního snu, ale dunění drsné heavymetalové hudby. Plakát na dveřích a Pavel Mikuláštík v nich nás ujistili, že jsme na místě. Naposled zmíněný si pak mnul ruce že šedesát účastníků sice není nejvíc, kolik by se bylo do sálu vešlo, ale že je vevnitř aspoň správná pohoda. Měl naprosto pravdu. Napřed jsme si prohlédli výstavu koláží a obrazů Václava Houfa, brněnského výtvarníka, známého jako autora výtvarného doprovodu

koncertů a desek skupiny Progres II, o níž ještě bude řeč. Zde šlo hlavně o koláže k Dialogu s vesmírem, a o tom bode řeč taky. Jsou dělané v duchu magického realismu a jsou udělané výborně. Bohužel Václav houf se na Draconu vyskytoval jen dopoledne a pak až večer, a museli jsme si tedy nechat ujít potěšení z rozhovoru s ním.

V hlavním sále panovala tma, do které zářil nouze úzký světelný kužel diaprojektoru, doprovázený vzrušeným a sugestivním hlasem moderátora. Ejhle, řekli jsme si, Vláďa Veverka a jeho kosmické lodě. A vskutku, to již nám vyrazil v ústrety celý Olšův tým, vyzbrojený kamerami a počínající si, zřejmě po miniconských zkušenostech, velmi profesionálně. Ať si kdo chce co chce říká, jsou to právě Veverka, Olša a spol., kteří jsou všude a kteří jsou všem na očích. Vždyť z Prahy to byli právě jenom oni, komu stálo za to vypravit se napříč republikou na Dracon s vlastním pořadem a natočit zde film. Ve chvíli, kdy jsem si tohle uvědomil, jsem navíc ještě netušil, že také Olšovi a jemu podobným trvala cesta do Brna deset hodin – tentokrát však proto, že ve vlaku chrápali a přejeli až do z ruky ležící Olomouce.

Hlavní dojem z Draconu byl – naprostá pohoda. Nikdo se s nikým nehádal, nikdo na nikoho neřval, žádná hysterie. Sálem koloval mikrofon a předsedové klubů vyprávěli o své práci. Kdo chtěl, poslouchal, kdo se chtěl bavit s kamarádem, mluvil potichu anebo šeptal. Vzájemná tolerance vládla sálem. Žádný vytřeštěný videomaniak nebyl nablízku.

Soukromým vrcholem /protože po pár hodinách jsme museli zas jít/ pro mě však byl záznam koncertní premiéry Dialogu s vesmírem skupiny Progres II, tak jak si ji natočil tehdejší zpěvák skupiny Pavel Váně v únoru 1978; záznam, byl doprovázený promítáním původních Houfových diáků. Kdo tu dobu nezažil, nepochopí, kdo to pamatuje, zaslzí, protože tehdy, přátelé, kytara ještě duněla, tehdy bylo ještě všechno jinak, a když tenkrát kosmonaut v písničce Oskara Manna odlétal ke hvězdám, bylo to něco, byla to síla a hloubka, a když Pavel Váně svěřoval svá sóla a hezky na plátně, pokrytém hysterickými obrazy dívčích obličejů pokrytých motýlky jako z Lucy in the Sky with Diamonds, zpíval "hymnu" obyvatel cizí planety "Nám vládne král, má jméno heroin," byla to paráda, žádné proškrtané "á éo eoí", jako na pantonské elpé desce! Možná, že Progres II svými sci-fi koncerty, které naživo vážně připomínaly Pink Floyd, přispěli aspoň na Moravě k oblibě sci-fi stejně jako Ludvík Souček, Den trifidů nebo Malevil.

Ale to už se čas nachýlil a my jsme museli odejít. Ve dveřích jsme se ještě stačili pozdravit s Karlem Blažkem a zeptat se jej,

jak tu brněnskou sci-fi hlídá, a pak už jsme z té pohody museli klusat pryč, do chumelenice, zpátky za Halasem a zase do jiných debat, stejně upřímných a neméně otevřených.

P.S.: A tady nakonec sci-fi vyhrála taky, v próze i poezii, s Holubem jsme vyfasovali V. Hugovi Bídníky, takže toho víkendu fantastika v Brně posbírala co se dalo – byl to věru prvotřídní sci-fi víkend v zasněžené moravské metropoli!

–PK–

V Š I C H N I B U D E M E V I L L O I D U S

Je tomu tak, a ani se tomu už nestačím divit, když jsme kdysi nazvali naši literární soutěž Villoidus viridis /Huňáč zelený/ po vítězi prvního ročníku a tragicky zemřelém zakládajícím členu našeho klubu, nikdo nemohl tušit, co z toho vzejde. Vznikla řada nových klubů se zvonivě znějícími názvy. Protože jsme nechtěli být vedle Spekter, Andromed, Pastorů,... jako popelky z pohádky, podvolili jsme se. Zavrhli jsme několik libě znějících, ale v řadě podobných trochu fádních návrhů a rozhodli se pro Villoidus. Vždyť hvězdná obloha není nevyčerpatelná, jas sám posléze vyřešil tento homonymický problém tak, že pro klub se vžil název Villoidus a pro literární soutěž Huňáč.

V současné době však můžeme sledovat nový významový posun slova "Villoidus". Když se v československých oblastech scifistických začaly objevovat stále nové fanziny, rozhodli jsme se od nich odlišit také tím, že si nedáme žádný název. Nakonec se přes "scfi", původně graficky řešenou šablonu pro "scifi", která se objevila na titulní straně prvního ročníku, vžilo označení SF. Opět díky grafice. Všechno se však neustále točí a něco je jinak. Pokud se nemýlím, byl to Interkom, který první použil pro náš fanzin název Villoidus /přesněji SF Villoidus/. Tím spletl i Fanfánka, který nám díky tomu přisoudil fanziny dva /SF a Villoidus/. Jako částečnou omluvu bych asi měl uvést, že slovo VILLOIDUS na obálce Kaji Saudka je opravdu první co člověku padne do oka.

Jednou bude zřejmě SF překřtěn na SF VILLOIDUS. Nejsem Sibyla ani slepý mládenec, ale cítím to v kostech. Naše členstvo se pravidelně mění. Ti, kteří přijdou po nás, nakonec podlehnou. Snad jenom od nás pamětníků občas uslyší o době, kdy tomu bylo jinak.

Už i já, když se někdy ráno podívám do zrcadla, začínám propadat dojmu, že z matné plochy na mě zírá villoidus.

Bohouš Vorel

HLEDÁNÍ KVALITNÍ ANTOLOGIE

/poznámka k poznámce k recenzi a jiné úvahy/

Také jsem chtěl napsat recenzi na Hledání budoucího času, ale nenapsal jsem ji, protože mě v tom předběhl v čísle 7 SF fanzinu Pavel Kosatík. Jsem rád, že jsem ji nenapsal, protože by možná nebyla tak dobrá. Pavel ji napsal stručně a pěkně a navíc má ve všem pravdu. Nemá podle mě naopak pravdu Bohuslav Vorel, který ve stejném čísle uveřejnil polemiku s Pavlovým negativním názorem na úvod výše zmíněné antologie.

I já jsem byl rozladěn po přečtení jen velmi málo objevného úvodu, který věnuje patnáct stránek definicím nedefinovatelného a poukazováním na notoricky známé praotce žánru, místo aby bylo toto místo zužitkováno např. na současný stav SF, o kterém se toho ví zoufale málo, nebo na rozšíření doslovu o autorech, ke kterému se ještě vrátím.

Měl jsem pocit, jako kdyby Bohuslav Vorel chtěl říct, že stačí, když je úvod k antologii SF pouze průměrný a nemusí být vynikající, protože skutečných znalců je málo a normálnímu čtenáři to stačí. Naopak, říkám já: každá dobrá kniha má být psána tak, aby uspokojila toho nejnáročnějšího čtenáře. Platí to i o výběru povídek. Už slyším hlasy říkající: "buď rád, že něco takového vůbec vyšlo". Změna ze stavu "nic není" na stav "něco je" je vítaná a většině asi stačí. Ale když už něco je, proč to nemůže být nejlepší? Výběrových antologií u nás nevychází tolik, aby mohly obsahovat průměrné povídky. V Hledání budoucího času je mírně řečeno průměrných povídek celá řada a to i od takových autorů jako je Isaac Asimov, o kterém jsem to už dávno věděl, a Ben Bova, který mě tím překvapil.

Navíc zařadili překladatelé do antologie i povídky, které jim již předtím otiskly časopisy, to se stalo v případě alespoň deseti povídek, čtenář, který sleduje SF i v časopisech, čte tedy antologii se smíšenými pocity, neboť každou pátou povídku už zná odjinud.

Je smutné, že zatímco ostatní světoví autoři se blýskali svými pro nás dosud málo známými jmény a povídkami /kromě zmíněných již překladů/, ani jeden z českých autorů zařazených do antologie nepřišel s novou povídkou.

Neuškodilo by ani uvést originální názvy přeložených povídek. Osobně by mě například zajímalo, jak zní v norštině název povídky od Brinsvaerda. A co říci o dodatku "Kdo je kdo"? Ve snaze

zabrat co nejméně místa je jeho informativní obsah minimální, navíc obsahuje určité nepřesnosti, editoři pohotově doplnili úmrtí T.Sturgeona, ale nevšimli si, že zemřel také G.Gor a C.Chruszczewski, J.Blish nespolupracoval na seriálu Star Trek, pouze přepisoval epizody do povídek, Ben Bova není povídkář, píše především romány, vlastní jméno T.Sturgeona není Hamilton Waldo.

Na druhé straně je třeba ocenit, kolik nových jmen se v antologii objevilo. V Hledání budoucího času vyšly poprvé česky knižně samostatné povídky od J.G.Ballarda, P.K.Dicka, B.Bovy, M.Moorcocka, T.Dishe, J.Russové a Harlana Ellisona, který se představil v tom nejlepším světle. Za to patří Zdeňkovi Volnému a Jaroslavu Veisovi upřímné díky.

Ivan Adamovič

DODATEK ANEB OBHAJOBA ALIAS ZPOVĚĎ...

Co dodat k předchozím řádkům...

Především snad to, že ve své poznámce nepolemizuji s Pavlovým negativním názorem na předmluvu k H.B.Č., nýbrž s formou, v jaké byl vyjádřen. Je v ní několikrát opakovaně použito na můj vkus trochu "silné" tvrzení, navíc údajně za celý fandom, i když je napoprvé zjemněno slůvkem "asi". Ale argumenty, které jsou spíše naznačeny než uváděny, podle mne nejsou dostačující pro takový závěr. Pokud Pavel nějaké další měl, a já věřím, že ano, co mu bránilo je do své recenze zahrnout? Pokud by se na zmíněných místech nacházel např. druhý odstavec poznámky I.Adamoviče, byla by situace naprosto odlišná. Moje poznámka by potom vypadala úplně jinak, pokud bych vůbec pocítil potřebu nějakou psát. Se systémem "všichni vědí" je třeba pracovat trochu obezřetněji.

Ať se na mě nikdo nezlobí, ale mezi tím, že mám proti něčemu určité výhrady, a mezi tím, že nad tím ohrnuji nos, je přece jenom rozdíl. Pavel Kosatík dokáže zaujmout svými recenzemi i bez podobných příměrů, o tom snad není žádných pochyb.

Pochopitelně si nemyslím, že stačí, když je úvod antologie SF průměrný a nemusí být vynikající. A už vůbec bych se nikdy neodvážil argumentovat tím, že skutečných znalců je málo a normálnímu čtenáři to stačí. Snad jsem měl oněch pár řádků formulovat konkrétněji i za cenu větší spotřeby místa, kterého ani v SF není nazbyt. Tímto bych se chtěl omluvit těm našim čtenářům, které jsem jimi uvedl v pokušení upadnout do podobných úvah. Věřím, že to nebylo nic příjemného.

Závěrem bych se chtěl za náš klub připojit k díkům pro Zdeňka Volného a Jaroslava Veise a zároveň požádat Ivana Adamoviče, aby příště neváhal, až se bude hamletovsky rozhodovat: psát či nepsat. Je sice obtížné vyrovnat se např. Pavlově recenzi na Strugackých Les, ale takto by náš fandom mohl připravit o mnoho zajímavých hodnocení literárních publikací. A troufám si tvrdit, že se v našem fandomu sotva najde někdo, kdo by alespoň s tímto přáním nesouhlasil.

Bohouš Vorel